

EBÛ OSMAN EL-HÎRÎ HZ. (8)*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm,

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, ve şefîu'l-müznibîn muhammedini'l-mustafâ... Ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîne't- tayyibîne't-tâhirîn. Emmâ ba'd.

Aziz ve muhterem cemaat-i müslimîn!

Allahu Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti, bereketi, ihsânı, ikramı dünyada, âhirette üzerinize olsun... Peygamber Efendimiz'in şefaatine Allah cümlemizi nâil eylesin... Cennette Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin... Mübarek, sâlih, müttakî, evliya kulların hayatlarını ve sözlerini *Tabakâtü's-Süfiyye kitabından okumaya devam ediyoruz.*

Bunların okunmasına, izahına geçmeden önce Peygamber SAS Efendimiz'in ruh-u pâkine bizden bir hediye-i Kur'âniye olsun acizâne, muhibbâne; sonra Peygamber Efendimiz'in âline, ashâbına, etbâına, evliyâullah, mürşidîn-i kâmilîn ve evliyâ-i mukarrabînin ruhlarına, sâdât u meşâyih turuk-u aliyyemizin ervâhına hediye olsun diye;

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bu diyarları Allah rızası için cihad edip fethetmiş olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu diyarlarda medfun bulunan enbiyaullah, evliyaullah sahabe-i kirâm, şehidler, gaziler, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından buraya zahmet edip, gelip dolduran, şereflendiren siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün müslüman âbâ ü ümmehât, ecdâd u ceddâd, akraba u taallukât, ihvân u evlâd u zürriyyâtlarının ruhlarına hediye olsun diye;

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği kullarından eylesin, ömrümüzü rızasına uygun geçirmemizi nasib eylesin, imtihanı başarmamızı nasib eylesin, Rabbimizin huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamızı nasib eylesin diye, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım:

a. İşleri Allah'a Havale Etmek

174. sayfanın 23. paragrafını okuyarak başlayalım. Ebû Osman-ı Hîrî Hazretleri şöyle buyuruyor:

قَالَ وَقَالَ أَبُو عُمَانَ أَنْتَ فِي سِجْنٍ مَا تَبَعْتَ
مُرَادَكَ وَشَهَوَاتِكَ فَإِذَا فَوَّضْتَ وَسَلَّمْتَ اسْتَرَحْتَ

TS. 174/23 (Kâle, ve kâle ebû usman: Ente fî sicnin mâ teba'te mürâdeke ve şehevâtik; feizâ fevvadte ve sellemte's-terahte)

“Sen, kendi muradına, isteğine ve şehvât i nefsâniyyene tâbi olduğun müddetçe esirsin, hapiste gibisin. (Feizâ fevvadte) işlerini Allah’a havale edersen, tefvîz-i umûr eylersen, Allah’a tevekkül edersen, (ve sellemte’s-terahte) selamette olursun, rahata erersin!” Bu adam aslında aslında hür bir insan değil. Neden? Çünkü bu adam nefsinin esiri; muratlarının, arzularının esiri... Aklına, vicdanına tâbi olmuyor. Nefsi bunun burnuna kancayı takmış, boynuna tasmayı geçirmiş sürüklüyor. Nefsinin esiri, hapis... Başını derde sokacak, tehlikeye atacak, ahiretini mahvedecek işler yapıyor. Bunu da hürriyet sanıyor. Şeytana uyuyor, şeytanın, nefsinin esiri oluyor da esir olduğunu anlayamıyor, kendisini hür sanıyor.

Şeytana veya nefsine köle olmuş, onu anlamıyor. Sonuç ne olacak? Günah işleyen her insan, dünyada ve ahirette günahının cezasını çekecek.

Öyle değil mi? Mü’min değil miyiz, bilmiyor muyuz? Allah’ın adaleti bunu gerektirmiyor mu? İşlediği günah, günah işleyenin yanına kâr kalır mı? Kalmaz.

Zâlimlere bir gün dedirir Hazreti Mevlâ:

Tallâhi lekad âserake’llâhu aleynâ..²

Zâlim yine bir zulme giriftâr olur âhir.
Elbette olur ev yıkanın hanesi vîran...

² Allah’a yemin olsun ki, Allah seni bize üstün kılmıştır. (Yusuf, 12/91)

Şairler bunları kalıba dökmüşler, şiir kalıbına göre söylemişler. Zulmettin mi? Zulüm görürsün. Ev yıktın mı? Evin yıkılır. İnsan ettiğini bulur. Ne ekerse onu biçer.

Bunu nereden biliyoruz? Bir takım bilgiler, tecrübeyle kazanılır. Tabiat bilgileri de, fizik bilgileri de öyle. Tecrübeyle Türkçe’de ne diyorlar: Deney diyorlar. Deney yapılır, işin böyle olduğu laboratuvarda anlaşılır. Veyahut dışarıda gözlem yapılır; inceleme, müşâhede sonunda böyle olduğu anlaşılır. Fizik kanunu, kimya kanunu, tabiat kanunu, meteoroloji kanunu... İnsanlar bu kanunları tecrübeyle bulmuş, anlamış.

Allah’ın dünyadaki adaletinin kanunu... Allah dünyada da zalimin zulmünün cezasını verir, çektirir. Tecrübeyle sabit... Ev yıkanın, evi yıkılır. Babasına kötü muamele eden, çocuğundan kötü muamele görür. Her şey böyledir; misalleri çok. Ararsak kendi hayatımızdan da misaller bulabiliriz.

Günah fena, zararlı... İnsanı hem dünyada, hem âhirette perişan edecek.

Diyarbakır’da bir grup asi ve bâği; nişanlı öğretmenleri öldürdü, yüreğim yanıp duruyordu. Gaddar ve katil insanlar. Nihayet vicdan azabı çekmiş, teslim olmuş.

Neden? İnsanın içinde bir de vicdanı vardır. Vicdanı da yakalar insanı, perişan eder.

Gelmiş:

“—Bu işi ben yaptım, pişman oldum, vicdan azabı çekiyorum.” demiş.

Kızcağıza çok acıyorum. Kadınları ayırıyorlar, erkekleri öldürecekler. Kız diyor ki:

“—Ben kocamdan ayrılmam!”

Daha kocası değil, nişanlısı, bir ay sonra düğün olacak, evlenecekler. Nişanlısının yanına gidiyor, onunla beraber kızı da öldürüyorlar. Genç yaşında, daha evlenmemişler bile, vicdan dayanacak gibi değil. O öldürme işini, katl işini yapanların bir kısmı, birkaç gün sonra müsademedede öldürüldüler, bir tanesi şimdi yakalandı. Yardım edenler de cezasını çekecek. Dünyada da, ahirette de cezasını çekecek.

Dünyada ahirette insanı mahvedecek kötü bir işi yapmak akıllılık mı? Değil.

Akıllılık ne? Bir insan dünyada da, ahirette de kendini kötülüklerden koruyabiliyorsa bu akıllılıktır.

“—Aklımı kullandım, bu işten kurtuldum.”

Aklını kullanan, zamanında tedbir alan kurtuluyor. Bu adam sonunda Allah'ın kahrına, gazabına uğrayacağı için aslında hürriyet gibi bir şeyler yapıyor ama kendini mahvediyor, yanlış iş yapıyor. Neden yapıyor? Şeytanın ve nefsinin esiri olduğundan yapıyor. İşte insanlar burasını anlayamıyor. Bu zamanın insanları bunu anlayamıyor. Siz anlıyorsunuz.

İnsanın içinde bir nefsi var, kötü şeyler yaptırır. Yalnız kaldığı zaman, polis görmediği zaman, kötülük yaptırır, hırsızlık yaptırır, günah işlettirir, haram işlettirir. Nefs, bir düşman.

Biz bunu biliyoruz. El-hamdü lillâh Kur'an'dan, hadîs-i şeriften müslümanlar nefsin bir düşman olduğunu biliyor. İçimizde bir düşman var; nefsimiz.

Ne yapıyor? Hevâ-i nefis, şehevât-i nefsâniyyesini bizim aklımıza gönderiyor, bildiriyor, vesvese veriyor. En basitinden bir misal verelim. Nefsi çocuğa diyor ki:

“—Komşunun bahçesindeki şu kırmızı elmaya bak, ne kadar güzel, ben o elmayı yemek istiyorum, kopar!”

Mahallede oynayıp dururken, çocuğun gözü elmaya takılıyor, içinden onu koparmak fikri geliyor. Nereden geliyor? Nefsinden geliyor. Şehevât-i nefsâniyyesi, o elmayı “hart” diye ısırarak istiyor.

Sarhoş bir adamın ailesi başına toplanmış:

“—İçki içme, tevbe et! Çoluk çocuğunun rızkını içkiye yatırma! Karın, çocukların perişan, yapma, etme, işine muntazam git!” diye nasihat etmişler.

“—Tamam, tevbe ettim...” demiş.

İçinden evine dönerken, meyhanenin yanından geçiyor. İçinden bir ses diyor ki:

“—Şuraya bir uğra, bakalım arkadaşlar ne yapıyor, çok fazla para harcama canım, bir kadehcik atarsın, gir şuraya!”

“—Yok, girmem, dün akşam tevbe ettim olmaz.”

“—Canım ne olacak, kimse görmez.”

İçinden zorluyor. Kim zorluyor? Nefsi... Nefsinin arzuları zorluyor. İçeriden nefsinin istekleri

geldi mi, onun karşısında durmak zordur. “Hayır! Haram, olmaz!” demek zordur. “Olmaz!” diyebilmek için babayiğit olmak lazım. Allah’ın yardım etmesi lazım. Allah kuvvet verirse o zaman diyebilir.

Nefsi insana böyle şeyleri istetiyor. Bir de şeytan vesvese veriyor, kötülükleri yaptırıyor. İnsan bunların her dediğini yapıyorsa “Nefsinin esiri, şeytanın esiri” diyoruz. Adam şeytanın esiri; şeytanın her dediğini yapıyor. Rahmân’ın dediği hiçbir şeyi yapmıyor, şeytanın dediği her günahı işliyor. Allah’a asi, şeytana itaatli...

Halbuki nasıl olacaktı? Allah’a itaat edecekti, şeytanı dinlemeyecekti. Şeytan Allah’ın lânetli bir mahlûku, imtihan için serbest bırakmış. Onu dinlememek, işte dindarlık bu...

Dindarlık ne? Dindarlık, şeytanın sözünü dinlememek; ona karşı direnebilmek. Nefsinin arzularını frenleyebilmek, Rahmân olan Allah’ın emrini tutmak. Dindarlık bu, takvâ bu... Nefis ve şeytan bir şey söylüyor, yapmıyorsun, gûnahtan sakınıyorsun, takvâlısın. İşte insan bunu anlarsa; tasavvuf bu, dindarlık bu... O zaman bilir.

O elma benim kendi malım olmadığına göre, koparmamam lazım! Canı istese de; “Sus, otur oturduğun yerde, haram yemek doğru değil!” diye nefisini azarlayıp susturması lazım.

“—Hayır, olmaz! Meyhaneye gitmeyeceksin!” deyip kendisini tutması lazım.

Bu bir mücadele... Ne mücadelesi, bunun adı ne?

Nefisle cihad etmek, bir mücadele, ceng-i cidal; uğraşıyorsun. O bir şey söylüyor, sen bir şey söylüyorsun. O istiyor, dayatıyor, sen “hayır” diyorsun. Nefsi ile cenk edip, cidâl edip, muharebe edip, harp eden, nefsinin yenen sevap kazanır. Nefsine mağlup olan, şeytanın sözünü dinleyen günaha bulaşır.

İnsan, esas itibariyle, Allah’ın sözünü dinlemiyorsa, şeytanın esiri, nefsinin esiri demektir. Hapisteki insan gibi...

Burada da öyle söylüyor:

“—Sen kendi muradına ve şehvetlerine tâbi olduğun müddetçe hapistesin, esirsin.” demektir.

Şeytanın esirisin. Ne zaman hür olacaksınız? İşini Allah’a havale edersen, kendini Allah’a teslim edersen... “Allah’ın buyruğunu tutacağım!” dersin, müslüman olursun; o zaman rahat edersin.

Müslüman olmak neydi? Kendini Allah’a teslim etmektir. Zaten her şey Allah’ın; Allah’a teslim olmak nasıl olur?

Allah’a teslim olmak, “Allah’ın hükmüne razı olmak” demektir. Allah, “Hırsızlık yapmayın!” demiş; “Yâ Rabbi! Teslim oldum, kabul.” Allah, “Harama bakmayın!” demiş;

“Tamam, Yâ Rabbi! Kabul!” Allah, “Zina etmeyin, nikâhlanın, evlenin, fâiz yemeyin!” demiş; “Yâ Rabbi, kabul!” diyebiliyorsa, Allah’a teslim oldu demektir. Askerlik çağındaki delikanlının şubeye gidip teslim olması gibi, o

da Allah'ın emrine teslim olursa, işini Allah'a havale ederse, o zaman rahat eder.

“—Ben kendi bildiğimi yaparım!” derse, olmaz.

Bizim bildiğimiz bir yerde, birisi deniz kenarında bir malını pahalı, yüksek bir fiyata sattı. Çok para aldı. Bizim akrabalar, tanıdıklar demişler ki:

“—Bu helâl para, tarlayı sattın da kazandın, aman bunu harama çevirme!”

Çok nasihat etmişler. Bugün onlardan birisi bana anlatıyor: Adam maalesef o parasıyla şimdi haram kazanıyormuş, haram yiyormuş. Keyfi tıkırındaymış, göbeği kocamanmış, karnı tokmuş, sırtı pekmiş ama, haramdan.

Sonra ne olacak? Belasını bulacak, cezasını çekecek, mahvolacak. Çünkü parasını Allah'ın haram kıldığı yoldan üretmeye, faiz yemeye başlamış. Faiz yemeden helalinden kazanabilir, iş ortaklığı yapar, kazanabilir. Çok nasihatler edildi, dinlemedi; haramdan yiyor. O zaman kendisi bilir. Nasihat edildi, edilmedi değil.

Demek ki nefsinin esiri oldu, şeytan onu kandırdı. Keyif rahat, tatlı geldi. Faiz parasıyla beleşten, bedavadan geçinmek hoş geldi; öyle geçinmeye başladı. Bu adamın Yahudi'den ne farkı kaldı,

Nasrânî'den ne farkı kaldı?

Çalışmıyor, haramdan yiyor, başka kazancı da yok. Bu adamın sofrasına oturulur mu? Oturulmaz. Kahvede ısmarladığı çay içilir mi? İçilmez. Haramdan kazanıyor. İşini faize, ribâya bağladı. Yazıklar olsun!

Keşke bağda, bahçede uğraşır ter döküp de bir avuç buğday elde etseydi, onu kendi eliyle, değirmeniyle öğütseydi, kepekli kuru ekmek yapsaydı, onu yeseydi de haram yemeseydi. Allah'ın yasak ettiği şeyi yapmasaydı.

Bu adam esir... Şeytan bu adamın nefsinin esiri olmuş, mânevî bakımdan hapiste... Ondan günah işliyor, nasihat dinlemiyor. Kendisi bilir. İşte dünya imtihanı bu... Dünya imtihanını kaybetti.

Birçok insan önüne biraz tatlı gibi görünen bir menfaat gelince, Allah'ın kendisini imtihan ettiğini anlamıyor, kaybediyor. Gözünü açacaksın;

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي

(İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî) “Yâ Rabbi! Benim muradım, maksudum, gayem, benim arzum, isteğim, benim amacım, hedefim sensin; ben senin rızanı kazanmak istiyorum.” diyeceksin.

“—Beleştin, haramdan para gelecek.” diyorlar.

“—Yâ Rabbi, istemem! Harama bulaştırma, helâl lokma yedir, helâl lokma ile yaşat, sonra beni azaba uğratma!” demek lâzım!

Birçok kimse imtihanı kaybediyor. Bakıyorum, üzülüyorum. Kimisi tasavvuftan imtihanı kaybediyor.

Allah; “Gıybet etme!” demiş, gıybet ediyor. Vefasız; Allah vefalı olanları seviyor:

إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

(الإسراء: ٣٤)

(*Inne'l-ahde kâne mes'ûlâ*) “İnsan bir ahid yaptı mı, bir anlaşma yaptı mı, Allah o anlaşmaya uyulmasını ister. Uymayanı da hesaba çeker, sorgu sual eder.” (İsrâ, 17/34)

Yapılan ahde vefa göstermek lazım! Allah doğruluğu seviyor. Yalancı, sözünde durmuyor. Allah cömertleri seviyor; cimri, huyu kötü, değiştirmesi lazım, değiştirmiyor.

Söylemiyor muyuz? Es'ad Coşan, Söğütlüçeşme Camii'nde bu tasavvuf kitabını okurken söylemiyor mu?

“—Kötü huylar da insana günahlar kadar zarar verir.” demiyor mu?

İyi huyları, kötü huyları bilmiyor musunuz? Liste yapmayacak mıydınız? İyi huyları edinip de, kötü huyları bırakmayacak mıydınız?

Buradaki büyüklerimiz söylemedi mi? Söyledi.

Niye yalanı bırakmıyorsun, cimriliği bırakmıyorsun, niye vefasısın, niye sözüne sadık değilsin, niye gıybetçisin, niye dedikoducusun, niye sû-i zancısın, niye sabırsısın, niye şükürsüzsün?

Bunların hepsi huy; iyi veya kötü huy... Tasavvuf güzel huydur da, niye mutasavvıf olamadın? Dervişlik güzel ahlâk demektir de, sen niye güzel ahlâklı olamadın? Niye huyların kötü?

Söylemiyor muyuz:

الطُّرُوقُ كُلُّهَا أَدَابٌ

(*Et-turûku küllühâ âdâbün*) “*Tasavvuf tepeden tırnağa güzel ahlâktır.*”

Hani nerede senin güzel ahlâkın? Şu huyun kötü, şu huyun kötü... Bunları kendin anlamıyorsun. Bunların çok büyük bir zarar olduğunu bilmiyor musun? Bilmiyorsun bil!

Kötü huylar çok fena, günahlar kadar fena! Günah bir defa işlenir, kötü huy insana kötülüğü her zaman yaptırır. Günah kötü, ama kötü huy devamlı... İnsana her türlü kötülüğü tekrar tekrar yaptırır.

İyi huy da çok iyi... Her türlü iyiliği tekrar tekrar yaptırır. Onun için, hadis-i şerifte zikrediliyor. Hazret-i Aişe-i Sıddîka Vâlidemiz nakletmiş, Peygamber SAS Efendimiz'den:³

إِنَّ الرَّجُلَ لَيُذْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَاتٍ قَائِمِ

اللَّيْلِ صَائِمِ النَّهَارِ

(حم.ك. عن عائشة)

³ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.668, no:4798; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.133, no:25057; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.128, no:199; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.VI, s.236, no:7997; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.194, no:731; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.468, no:3785; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.4, no:5147; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.199, no:2271; *Câmiü'l- Ehâdîs*, c.VII, s.290, no:6322.

RE. 99/7 (*İnne'r-racüle leyüdrükü bi-hüsni hulükıhî derecâti kâimi'l-leylî sâimi'n-nehâr.*)

Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(İnne'r-racüle) "Hiç şüphe yok ki adam, (leyüdrükü) mutlaka erişir (bi-hüsni hulükıhî) huylarının güzelliği ile, (derecâti kâimi'l-leylî) geceleyin kalkıp kâim olanların derecelerine, (sâimi'n-nehâr) gündüzleyin oruç tutan insanların derecelerine erişir."

Ben merkeze oturmuşum, her yerden haber geliyor. "Falanca yerde ihvanınız, kardeşleriniz çok iyi maşaallah! Şu hizmetleri, hayırları yapmışlar; mektep açmışlar, anaokulu açmışlar."

Aferin!

"—Falanca yerdekilerin arasında ihtilaf çıkmış, birisi bir baş çekmiş, ötekisi bir baş çekmiş."

Hubb-u Riyâset, baş olma sevgisi dervişi nasıl yakaladı.

"—Başkan ben olacağım, sen değil, dur durduğun yerde, tabancamı çekerim, kafanı kırarım!"

Dervişlik nerede kaldı? Böyle miydi bizim ahdimiz, anlaşma böyle miydi? Hani dervişlik nerede, sabır nerede?

Bir camide bizim ihvandan iki kişi vardı; birisi imam, birisi müezzin. Aralarında ihtilaf çıkmış, gelmişler (Mehmed Zahid Kotku) Hocamız'a söylemişler:

"—Hocam! İmam, müezzinle kavgalı, birbirleriyle zıt, çekişiyorlar. İkisi de bizim ihvan. Ne tavsiye edersiniz?"

“–Dervişliği tavsiye ederim.” demiş Hocasımız.

Ne demek istiyor? Herkes derviş olsun; imam da, müezzin de... Sabırlı, hoşgörölü, seven, affeden bağışlayan, cömert insanlar olsunlar, kavga etmesinler. Madem ikisi de ihvan, kardeş; o halde kardeşçe yaşasınlar.

İsimleri ihvan, hareketleri düşman... Zıt! Utanmasalar birbirlerini öldürürler ama utanıyorlar.

Öldüren de var. Misal, al Afganistan’ı, Sudan’ı, Cezayir’i, Mısır’ı, Suudi Arabistan’ı, Yemen’i... Her tarafta öyle. Haberlerini gazetelerde okumadık mı? Her birisinin haberlerini okuduk.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Dünya hayatının imtihanı kolay değil. Her zaman başarılı geçmiyor. Bu imtihan hayatın sonuna kadar sürüyor, herkes başaramıyor.

“–Ben derviş oldum, sizden ders aldım.”

“–Allah mübarek etsin, razı olsun, feyzini çok etsin, kalbin pür nûr olsun. Ama dervişlik, bir takım kurallara uymayı gerektirir.”

*Dövene elsiz gerek,
Sövene dilsiz gerek.
Derviş gönülsüz gerek.
Sen derviş olamazsın.*

*Ele geleni yersin,
Dile geleni dersin,
Böyle dervişlik dursun,
Sen derviş olamazsın.*

*Ummana dalmayınca,
Mürşide ermeyince
Hak nasip etmeyince
Sen derviş olamazsın.*

Baş, yaralı demek... Dervişin bağı yaralı olmalı, kırık gönüllü olmalı! Bunlar güzel huy... Kuzu gibi olmak, koyundan yavaş olmak, güzel huy... Gözü yaşlı olmak, rikkat, ince kalplilik, güzel huy...

Dövene elsiz olmak; kavgada taraf olmamak, karşısında sert çıkmamak... Sövene dilsiz olmak; kötü söz söylememek, kötü mukabele etmemek... Gönülsüz olmak; affetmek, kırılmamak, darılmamak... “Kalbim kırıldı, küstüm.” dememek.

Bunlar güzel huy, dervişlik ahlâkı. Millet bunları bilmiyor mu? Herkes iyi huyları da kötü huyları da biliyor. Bu cemaat de bilir. Bilmek yetmiyor, bildiğini uygulamak gerekiyor.

Biliyorsun ama önemsemiyorsun. Önemini anlayacaksın, uygulayacaksın. Uygulamadığın zaman sevabı kazanamıyorsun, imtihanı kaybediyorsun.

İmtihanı Allah yapıyor. İmtihanın müddeti, ömür boyu sürüyor. Âkil bâliğ olduğun zamandan başlıyor, aklın başında olduğun müddetçe devam ediyor. Bunamadıysan, deli, mecnun olmadıysan imtihan ölünceye kadar devam ediyor.

Sen neden; “Şunu şöyle yapmayayım, imtihanı kazanayım!” demiyorsun?

“—Kötü huylarımı bırakayım, şu iyi huyu öteki kardeşim yapıyor, ben de yapayım; hocam söyledi, ben de tutayım!” demiyorsun?

Önemsemiyorsun. Şeytanın oyunlarından bir tanesi de mühim olan şeyleri küçük görmek, önemsememek. İşi ciddiye alacaksın. Burada büyüklerimiz demedi mi, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifinde yok mu?

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:⁴

لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا

(ابن أبي الدنيا عن سليم بن جابر)

(*Lâ tahkıranne mine'l-ma'rûfi şey'â*) “Aman sakın ha ma'ruftan hiç bir şeyi, küçük veya büyük hiçbir iyiliği hor, hakir görmeyin!”

⁴ İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Samt*, c.I, s.119, no:166; Ebû Cürey Süleym ibn-i Câbir el-Hüceymî RA'dan.

Lafız farkıyla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.63, no:20652; Buhârî,

Edebü'l-Müfred, c.I, s.403, no:1182; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.279, no:521; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.62, no:6383; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.167, no:1208; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.315; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.252, no:8050; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.486, no:9691; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.454, no:3100; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.397, no:2854; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.196, no:1489; Ebü'ş-Şeyh, *Emsâlü'l-Hadîs*, c.I, s.87; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.363, no:1181; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.67; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIX, s.270, no:3758; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.IV, s.199;

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.360, no:1017; Ebû Cürey Süleym ibn-i Câbir el-Hüceymî RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.220, no:3376; Ebû Zer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.685, no:16445; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.43, no:83; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.63, no:16217.

Başka bir hadis-i şerifte de şöyle buyuruyor:⁵

إِيَّاكُمْ وَمُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ

(حم. طب. والرويانى، ض. عن سهل بن سعد)

(*İyyâküm ve muhakkarâti'z-zünûb*) “Günahların hor, hakir, küçük, ehemmiyetsiz görülenlerinden aman çok sakının!”

Kötülüklerden hiçbir kötülüğü de az görmeyin, korunun!

“—Azdır canım, şu kadarcık yapsam ziyan etmez.”

Belli olmaz, belki ziyan eder.

Nala çakılan bir çivi, bir nal kurtarır. Bir nal, bir at kurtarır.

Bir at, bir yiğit kurtarır. Bir yiğit, bir vatan kurtarır.

⁵ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.331, no:22860; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.VI, s.165, no:5872; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.219, no:7323; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.129, no:904; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.456, no:7267; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.380, no:1527; Ramhürmüzî, *Emsâlü'l- Hadîs*, c.I, s.105, no:67; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.314; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Lafız farkıyla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.402, no:3818; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.212, no:10500; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.184, no:20278; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.369, no:10203; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.X, s.359, no:9813.

Bazen de aksi olur: Bir çivi noksanlığı, bir nalın düşmesine sebep olur. Bir nalın düşmesi, atın tökezlemesine sebep olur. Atın tökezlemesi, mücahidin yere düşmesine sebep olur. Mücahidin ölmesi, vatanın korunamamasına, kaybedilmesine sebep olabilir. Kötülükler de, iyilikler de küçük değil... İyiliği yapmaya çalış, kötülükten korunmaya çalış!

İyilik yapmadığın zaman, esirsin. Kendini hür sanıyorsun ama şeytanın veya nefsinin esirisin. Allah'ın emrini tutmaya başladığın zaman hürsün.

Mevlana Celâleddîn-i Rûmî Efendimiz diyor ki;

بند بکسل باش آزاد آی پسر

چند باشی بند سیم و بند زر

Bend büksül bâş âzâd ey puser;

Çend bâşi bend-i sîm ü bend-i zer.

Bağları kopar da âzâd ol, hür bir insan ol ey evlât!

Ne zamana kadar altının, gümüşün esîri olacaksın?

Biraz yanlış veya eksik söylemiş olabilirim. “İnsanın paraya tutsak olması da bir esarettir, bağıdır. Onları kopar da, tam hür ol!” diyor.

Hür olan insana *ahrâr* derler. Büyüklerimizden bir tanesinin ismi Ubeydullâh-ı Ahrâr Hazretleri... Horasan'ın Mâverâünnehir'in en büyük evliyâsından birisi.

“–Büyüklüğünü nereden biliyorsun?”

Daha sonraları Hindistan'ı fetheden Bâbüür Şah, Timur'un şehzadelerinden birisi... Fergana'da, Semerkant'ta akrabalarıyla, "Şu şehir senin, bu şehir benim." saltanat kavgası yapıyorlarmış. Çarpışmışlar, savaşta yenilmiş, adamlarının çoğu ölmüş. Bu da atına atlamış, hasmından kaçmış. Atını bağların, bahçelerin arasına sürmüş, yollarda izini kaybettirmiş. Harpten sonra, üç-beş saat kaçmaktan sonra, nefes nefese bir çalının dibine yatmış. Düşünün, ne kadar uykusuz, yorgun ki orada uyumuş kalmış.

Rüyasında Ubeydullâh-ı Ahrâr Hazretlerini görüyor, ona; "Evladım! Telaşlanma, seni bulamayacaklar, ölmeyeceksin, kurtu- lacaksın. Büyük bir devlet kuracaksın." diyor. Hakikaten onu orada yakalayamıyorlar.

Şeyh efendi rüyada müjdeledi. Neden? Evliyâ da ondan. Ubeydullâh-ı Ahrâr, Nakşî Tarikatımızın büyüklerinden,

mübarek zât. Kabrini Semerkant'ta ziyaret ettik. "Evladım korkma ölmeyeceksin!" diyor; ölmüyor. "Büyük bir devlet adamı olacaksın, büyük bir devlet kuracaksın." diyor.

Hakikaten de oralardan kurtuldu, Hindistan tarafına gitti, oraları fethetti. Hindistan'da Hint-Moğol imparatorluğu diye çok büyük bir imparatorluk kurdu. Taç Mahal gibi eserlerini, tarih kitaplarında okumuşsunuzdur. Onun sülâlesinden evlatları, o eserleri meydana getirdiler.

Ubeydullâh-ı Ahrâr Hazretleri'nin rüyada müjdelemesi, büyük zât olduğunu gösteriyor.

b. Zikri Allah İçin Yap!

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Bundan sonraki söze geçiyorum:

قَالَ وَقَالَ أَبُو عُمَانَ الذِّكْرُ الْكَثِيرُ أَنْ تَذْكُرَهُ
فِي ذِكْرِكَ لَهُ إِنَّكَ لَمْ تَصِلْ إِلَى ذِكْرِهِ إِلَّا بِهِ وَبِفَضْلِهِ

TS. 174/24 (Kàle, ve kàle ebû usmân) Ebû Osman ı Hîrî Hazretleri şöyle dedi:

(Ez-zikrû'l-kesîrû en tezkürahû fî zikrike lehû; inneke lem tasil ilâ zikrihî illâ bihî ve bi-fadlih.)

Zikr-i kesîr, Allah'ı çok zikretmek... Kur'an'da Allah'ın bize emri. Kur'an'da size de, bize de Allah'ın emri var. Ne diyor Allah Celle Celâlühû, Teâlâ Kibriyâühû ve Azime şe'nühû ve şemile ihsanüh:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

(الاحزاب: ٤١)

(Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llàhe zikran kesîrâ) [Ey iman edenler, Allah'ı çok çok zikredin!] (Ahzâb, 33/41)

(Yâ eyyühe'llezîne âmenû) “Ey iman edenler!” Siz iman etmiş değil misiniz, mü'min değil misiniz? Sizler mü'minsiniz, bizler mü'miniz. Asırlar boyu bütün müslümanlar, bütün mü'minler!

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llâhe zikran kesîrâ*) “*Ey iman eden kullar, Allah'ı, Rabbiniz'i çok zikredin! Onu zikir ile çok meşgul olun!*”

Zikran kesîrâ, çok çok zikretmek... Millet yapıyor mu? Yapmıyor. Dervişlere, çok zikredenlere de kızıyorlar. Cebi, eli, dili, kalbi tesbihli olanlara kızıyor.

Kimler kızıyor? Kâfirler müslümanlara kızar; Hristiyan, Yahudi sevmez, Budist, Hindu sevmez, Brahmanist sevmez. Gayrimüslim, müşrik sevmez. Ne yapalım?

Bazı “Şeriatçiyim!” diyenler de, “Ben de Müslümanım!” diyenler de sevmiyor. Zikrin karşısında duruyor.

Bunlar da iki grup. Bir kısmı radikal... Yabancı kelime kullanmayacaktık eyvah!

Radikalin Türkçesi? Köktenciler; bir kısmı da liberal ilericiler, ama çok aşırı ileri gidiyorlar. Birisi aşırı köktenci, ötekisi de aşırı toptancı. İleriye doğru toptancı...

İlerici diyor ki:

“—20. Yüzyıl'da bu kadar dindar olmaya ne lüzum var? Ben hem namazımı kılarım. Vallahi de, billahi de senede iki defa bayram namazına gidiyorum. Hem de içkimi içerim, ne olmuş yani?” Kimisi böyle diyor.

“—Ben de müslümanım, sadece sen mi müslümansın? Hatta ben senden daha iyi müslümanım.” diyor.

“—O adam mı müslüman? Ben ondan daha iyi müslümanım!”

O adam mı dediği; beş vakit namazını kılıyor hacca gitmiş, zekâtını veriyor, İslâm için çalışıyor.

Bu da diyor ki:

“—Ben ondan daha iyi müslümanım.”

İyi, maşaallah! Peki nasıl daha iyi müslümansın?

“—Benim kalbim temiz!”

Haydi, getir buraya, Koşuyolu Kalp Hastanesi’ne, kalbini açtır, temizliğini muayene ettir. Temizlik muayenesinde bakalım kalbi temiz mi? Ne kadar temiz?

“—Benim kalbim ondan temiz, ben ondan daha iyi müslümanım. Pöf! O da müslüman mı! Bu kadar da olunmaz ki canım! Ne olacak?” diyor. Bir kısmı böyle beğenmiyor.

“—İnsanın kalbi temiz oldu mu, yeter.” diyor.

Etekler mini, saçlar bukle bukle açık, göğüs ayırım yerlerine kadar teşhirlî, kollar da hava sıcağı olduğu zaman kısa olabilir.

Ne olurmuş, onun kalbi temiz!

“—Plaja gitsem ne olur? Benim kalbim temiz!”

Adam ölüyor; (*Innâ lil’lâhi ve innâ ileyhi râciûn*) herkes ölecek.

Ölürken karısına vasiyet etmiş;

“—Bak hanım, sana vasiyetim olsun, benden sonra sakın örtünme!”

Halbuki hayattayken adamın kocalık vazifesi, karısını örtmekti. Çünkü Allah ona üstünlük vermişti, evin sorumluluğı kocaya aitti.

Karısının örtünmesi hayatta iken, bu adama aitti.

“—Hanım! Allah’ın emri örtünmektir. Allah “Başınızdan boynunuzu örterek aşağı kadar örtünüzü alın, vücudunuzu örtün!” buyuruyor.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ
الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

(الاحزاب: ٥٩)

(*Yâ eyyühe'n-nebiyyü kul li-ezvâcike ve benâtike ve nisâi'l- mü'minîne yüdnîne aleyhinne min celâbîbihinne*) [Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına (bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman) dış örtülerini üstlerine almalarını söyle!] (Ahzâb, 33/59) ayet-i kerimesiyle buyurmuş.

“—Hanımcığim, örtünöver! Çünkü sen benim hanımımsın, ben senin eşim.

Biz birbirimizin mahremiyiz, başkasının görmesine lüzum yok, örtün!” demesi lâzım.

Hayatta iken örtünmesini temin etmemiş. Ölürken, ahirete giderken de demiş ki:

“—Asla başını örtmemeni vasiyet ediyorum.”

Onların yanında vasiyet çok kıymetliymiş. Onun için de hanım, kocasının vasiyetine uymuş, başını örtmemiş.

Be hey cahil adam! Vasiyet ettin, öldün, gittin. Hanım başını açtıkça sana günah

yazılıyor, güzelliklerini mahremi olmayanlar, n mahremler görüyor.

“–Vay be, Şu kadının saına bak, ne kadar güzel! Vay Şu kadının yüzüne bak, ne kadar güzel!” dese günah.

Neden? Allah, mü’min kadınların ziyetlerini örtmesini emrediyor. Hanım dışarıda  rt necek. Evin içinde kendi eşiyle olduğunda Allah helâl kılmıŐ, bir Şey yok; ama dışarıda  rt necek. Tesettür onun için, Allah’ın emri olduğundan yapılıyor.

Bu bey ölürken; “Sakin  rt nme hanım!” diye vasiyet etmiş.

Bu hanım kocasının sözünü dinlerse açık gezdiği müddetçe, hem kadın günaha girecek, hem de açık gezmesini vasiyet ettiği için kocası günaha girecek.

EĞer kadın; “Bu vaazdan sonra öğrendim ki kadınların örtünmesi, Allah’ın emriymiŐ. Kocam cahilliğinden, Isl m’ı bilmediğinden böyle vasiyet etmiş.” derse, kurtulur.

O da yobaz, bu da bir çeŐit yobazlık...

Bazısı böyle inatçı oluyor, çocuğunu karŐısına oturtuyor:

“–Al Şu sigarayı i, al Şu rakıyı i, bu kadar softalık olmaz!” diyor.

OĞlan namaz kılıyor, adam kılmıyor. Kızıyor, biraz da mahcup oluyor, aŐaĐılık duygusuna kapılıyor.

“–Gel buraya, ben senin babanım, Şu rakıdan sen de bir bardak i!” diyor.

“–İçmem baba!” diyor.

“–Ben senin babanım, emrediyorum, içeceksin!” diyor.

İçerse, içen de günaha girer, içtiren de... Kadın başını açarsa, açan kadın da günaha girer, açtıran da...

Kadın ne yapacak?

“–Allah’ın emrini öğrendim.” diyecek, başını kapatacak. Kendisi günahahtan kurtulacak. Ötekisi o vasiyeti yüzünden çekecek. Allah akıl fikir versin.

Zikrin de muhalifleri var. Ama “Allah çok zikretmeyi emrediyor.” dedim, ayet okudum:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

(الاحزاب: ٤١)

(*Yâ eyyühe’llezîne âmenü’z küru’llâhe zikran kesîrâ*) [Ey iman edenler, Allah’ı çok çok zikredin!] (Ahzâb, 33/41)

Bu nasıl olacak? Allah’ı maddi menfaat için değil de sırf onun rızası için zikredersen, çok zikre ulaşabilirsin.

Zikir neden yapılır?

Adam sarık giymiş, cübbe giymiş, eline asa almış, kocaman kehribar tesbih almış; şak şak çekiyor, kocaman püskülü var. Sen gösteriş için mi zikir yapıyorsun, ücretini insanlardan mı toplayacaksın?

“—Ben dervişlik gösterisi yaptım. Verin bakalım ne verirsiniz!” Sirkte para toplanır gibi.

Sen zikri para için mi yapıyorsun, gösteriş için, başkasına övünmek için, şöhret için, oy için mi yapıyorsun? Sen zikri niçin yapıyorsun? Utandığın için mi, “Başkaları ayıplar.” diye mi, neden yapıyorsun?

Allah’tan gayrı bir sebeple yapıyorsan, bu zikir değil. Başka bir maksatla, niyetle yapıyorsan, zikir sevabına ulaşamazsın.

Nasıl yapacaksın? Allah’ı, onun rızası için, Allah için zikredeceksin. Allah sevsin diye yapacaksın.

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي

(İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî) “Yâ Rabbi! Benim muradım, maksudum, gayem, arzum, isteğim, amacım, hedefim sensin; ben senin rızanı kazanmak istiyorum!” zihniyeti ve niyetiyle zikredeceksin.

Dünya menfaati, rahatı için değil, şöhret, para, maaş, dünyada rahat için değil, Allah için... Böyle yaparsan çok zikre ulaşırsın.

“Onu zikretmeye ancak onunla, Allah’ın fazl u keremiyle muvaffak olabilirsin. Allah nasip etmezse, yapamazsın! Onun rızasını kazan, onun için zikretmeye niyetlen de Allah sana zikri müyesser eylesin!” demek istiyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bu çok önemli bir nokta... ”Allah, Allah, Allah” diye zikrederken duruyoruz, (İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî) diyoruz. Buna

bâz geşt kaidesi derler. Duracak, bunu diyecek; pirllerimiz böyle söylemiş.

Ne demek?

“—Yâ Rabbi! Benim muradım, arzum sensin; ben senin rızanı kazanmak istiyorum.”

“—Allah, Allah, Allah” diyecek, duracak; “İlâhî! Benim arzum, muradım sensin. Ben bunu senin rızanı kazanmak için yapıyorum.” diyecek.

Neden? Başka bir sebeple yapmamayı öğrensin diye... Dünya menfaati için değil, sırf Allah rızası için yapmayı öğrensin diye, büyüklerimiz bu sözü söylememizi tavsiye etmişler.

c. Zâlimi Allah Musallat Eder

سَمِعْتُ أَبَا بَكْرٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَحْمَدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ
يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا الْحُسَيْنِ الْوَرَّاقَ يَقُولُ سَمِعْتُ
أَبَا عُثْمَانَ وَسُئِلَ

TS. 175/25 (Semi'tü ebâ bekrin muhammede'bne ahmede'bne ibrâhîme yekül. semi'tü ebe'l-hüseyni'l-verrâka yekül, semi'tü ebâ usman; ve süile)

Birinci râvi kim? Ebû Bekir Muhammed ibn-i Ahmed ibn-i İbrâhim ibn-i Abdullah... Müellif bundan duymuş.

Muhammed ibn-i Ahmed ibn-i İbrâhim ibn-i Abdullah Ebû Bekr, (el-belhî) “Belh şehrindenmiş.”

Belh şehri nerede? Horasan'da, Mevlânâ'nın geldiği şehir.

Mevlânâ'nın hemşehrisi...

(Kadime baġdâde) Belh Őehrinden Baġdat'a gelmiş. (Ve haddese bihâ an muhammedi'bni amribni mûsa el-ukaylî) Bu Őahıstan hadis ilmi öġrenmiŐ. (Haddese anhüm muhammedi'bni aliyyi'bni ya'kub) "Talebesi de Muhammed b. Ali b. Yakub'muŐ. O da hadisi ondan öġrenmiŐ."

Belh'ten Baġdat'a gelen Őahıs, hadisçi, hadis alimi... Neden Belh'ten Baġdat'a gelmişler? O zaman İslam âlemi böyle bir rahatlık içindeymiŐ; müslüman istediġi yere gidermiŐ.

Şimdi biz Suudi Arabistan'a, Suriye'ye, Baġdat'a, Mısır'a, Cezayir'e gidemeyiz. Hudutlar, sıkıntılar vesaire.

"—Hocam, sen de her Őeye tenkit gözüyle bakma! Hudut var, hudutlarda gümrük var, gümrüklerde kimlik muayenesi var, vize var."

Avrupalılar aralarında vizeleri kaldırdılar. Ben Münih'te oturuyordum, arkadaşlar "Alp Daġları'nı görelim." dediler. Almanya, Münih'ten arabamıza bindik, gittik, Alp Daġlarını gördük. İsviçre'ye girdik, hesap soran yok. Başka bir ülkeye geldik, İsviçre'ye girdik, gezdik, akşam dönüŐe Avusturya'ya geçtik. Yine karıŐan, soran yok. AkŐamüstü huduttan, Avusturya'dan Almanya'ya girdik, yine arayan soran yok. Üç dört tane hudut geçtik, adamlar birbirleriyle geliŐi gidiŐi kolaylaŐtırmıŐlar.

KardeŐlik böyle olur. Biz tarih boyunca beraber yaŐadığımız insanlara gidiş geliŐte niye bu kadar zorlanıyoruz? Hac yapacaġım, umre yapacaġım; neden bin bir türlü zorlukla oluyor?

Biz meselemizi çözememişiz. Doğru değil! Müslümanlar kardeş olduğuna göre, Avrupalıların birbirleriyle gidip gelebildiği gibi, arabasına güvenen Adana'dan binmeli;

“—Ben pazartesiye kadar bir umre yapayım, geleyim! Haydi Allah'a ısmarladık, selâmün aleyküm!” deyip, çıkabilmeli.

Şam, Dımaşk, Ürdün, Amman, ondan sonra Suudi Arabistan'a, Tebük'e geldik. Sonra Vadi-i Teyma'yı geçiyoruz, ondan sonra Medine-i Münevvere'nin hurmaları görüldü. Peygamber Efendimiz'in türbesini ziyaret ettik. Oradan Mekke-i Mükerreme'ye...

Hicret yolu var; dört şerit gidiş, dört şerit geliş. İstedğin kadar sürat yap! Mekke'ye de vardık, tavafımızı yaptık, el-hamdü lillâh. Umrenin sevabı çok...

Sonra çıktım, memleketime döndüm, pazartesi günü Adana'daki işime yetiştim. Kolayca oldu. Nasıl olur bu? Kardeşlikle olur.

Eskiden oluyordu; Belh'ten, Horasan'dan çıkıyordu, Bağdat'ta yerleşiyordu. Hadis öğreniyordu, öğretiyordu. Şimdi bunları kaybetmişiz. Birbirimize hasım olmuşuz. Hudutlar kapalı, kavgalı, yollar tehlikeli ve saire... Tabi herkeste kusur var. Ahalide, yöneticilerde, komşu devletlerde, bizde kusur var, her şeyimizde kusur var. Okumuşumuzda da, cahilimizde de, dindarımızda da kusur var; çalışmamışız. Avrupalı yapıyor, biz onu yapamıyoruz, kusur bizde...

Müellif Belh'ten, Bağdat'a gelen Ebû Bekir Muhammed'den, muhaddis olan zâttan duymuş. (Yekülü: *Semi'tü ebe'l-hüseyni'l- varrâk, yekül*) O da Ebü'l Hüseyini'l-Varrâk'tan duymuş. O kimmiş?

(*Muhammedi'bni sa'd ebü'l-hüseyn el-varrâk, sâhibi ebî usmân nîsâbûrî*) Bu sözlerin sahibi, terceme-i hâlini okuduğumuz kimsenin arkadaşıymış.

(*Kâne fakîhen*) Fakih imiş. Fakih ne demek? İlm-i fıkıhı derinden derine bilen, dini bilgisi sağlam olan...

Fakih olmak, çok sevimli, çok iyi bir şey...

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:⁶

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

(حم.خ.م. حب. عن معوية؛ حم. ت. والدارمی عن ابن عباس؛ طس عن عمر؛ ه. طس. عن أبي هريرة)

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.39, no:71; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.718, no:1037; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.80, no:221; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.900, no:1599; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.92, no:16883; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.85, no:224; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.291, no:89; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.232, no:666; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.329, no:755; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.117, no:1436; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.306, no:7381; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.240, no:31045; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.II, s.264, no:1702; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.132; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.148, no:257; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.156, no:412; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.225; no:346; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.II, s.219, no:2259; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.457; Begavî, *Şerhü's- Sünneh*, c.I, s.120; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.506, no:7504; Tahavî, *Müşkilü'l- Âsâr*, c.IV, s.241, no:1461; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.406, no:832; Hz. Muaviye RA'dan.

RE. 447/9 (*Men yüridi'llâhü bihî hayran yüfakkıhhü fi'd-dîn.*) “Allah bir kimsenin hayrını murad ederse ne yapar? (*Yüfakkıhhü fi'd-dîn.*)

Onu dinde fakih yapar, dininin ahkâmını iyi bilen bir insan yapar.”

Bu neden böyle? Bir insan ölürken karısına; “Başını örtmeyeceksin!” diye vasiyet ederse, sonunda zararı kendisine olacak. Aklı olsaydı, fakih olsaydı böyle demezdi.

“—Hanım, hâl-i hayatımda ben sana iyi kocalık yapamadım kusura bakma, şimdi ben aranızdan ayrılıyorum, veda ediyorum, çok pişmanım, bari sen bundan sonra aklını başına topla da başını ört, namaza başla, hacca git; bir de benim için birisini hacca götür, belki Allah günahlarımızı affeder.” derdi.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.28, no:2645; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.306, no:2791; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.85, no:225; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.323, no:10787; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.121; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.80, no:220; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.319, no:5424; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.76, no:810; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.403, no:20851; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.425, no:5839; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.400, no:439; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.III, s.312, no:2368; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.224, no:345; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IV, s.248, no:1468; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.151, no:8756; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.240, no:31047; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.107; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.174; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.322, no:3288; Hz. Ömer RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1644, no:2647; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.17, no:24175- 24178.

Fakih olsaydı böyle diyecekti. Fakih olmak önemli...

(Yetekellemü ale'l-muâmelât) Sonra bu zât, insanın günlük yaşayışında komşusuyla, eşiyle dostuyla, müşterisiyle, arkadaşıyla, insanların çeşitli gruplarıyla muamelât-ı beşeriy-yesinin nasıl olması, nasıl ahlâkla, mutasavvıfane edeple olması gerektiğinden çok bahseden bir kimseymiş.

Varrâk, kâğıtçı demek. Demek ki kâğıtlar da o zaman alınıyordu, yazılıyordu, satılıyordu; mesleği oymuş.

(Tüvüffiye senete tis'ûn ve tis'ate aşrate ve selâse mieh)“Hicrî 319 senesinde vefat etmiş.” Allah rahmet eylesin. Kimler yaşamış, şu köhne dünyadan kimler gelmiş, kimler geçmiş?

O da Ebu Osman'dan duymuş, çünkü ahbapmış. (Ve süile) Ebu Osman'a sorulmuş:

كَيْفَ يَسْتَجِيزُ لِلْعَاقِلِ أَنْ يُزِيلَ اللَّائِمَةَ عَمَّنْ
يَظْلُمُهُ

(Keyfe yestecîzü li'l-âkili en yüzile'l-lâimete âmmen yazlimühû) fekâle liya'leme enne'llâhe selletahû aleyh.) “Akıllı bir insan, birisi kendisine zulmettiği zaman, kendisini ona kötü duygular beslemek, kızmak, onu kınayıp ayıplamaktan nasıl kurtarabilir?”

Birisi gelecek, birisine zulmedecek, o da o zulmedeni ayıplamayacak kınamayacak, hoş

görecek. “Nasıl olur da mümkün olur?” diye soruyor.

Bunu neden soruyor? Güzel ahlak; kendisine zulmedeni affetmekle olur da ondan. Herhalde “Bunu yapamıyorum.” demek istiyor, şikâyet ediyor, nasıl olacağını soruyor.

“—Akıllı bir insan kendisine zulmedeni kınamaktan, zulmedene kızmaktan nasıl kurtulabilir? İyi ahlaklı olmak için bu lazım; bunu nasıl yapacak?” diye soruyor.

فَقَالَ لِيَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ سَلَّطَهُ عَلَيْهِ

(Fekâle: Liya’leme enna’llâhe selletahû aleyhi)
“O zulmedeni kendisine Allah’ın musallat ettiğini bilirse, o zaman; ‘Bu zalimi bana Allah musallat etti, bu Allah’ın kaderi...’ der, ses çıkarmaz, zulmedeni affeder.”

Onu düşünmesini söylemiş.

Biliyorsunuz bir Nasreddin Hoca hikâyesi var.

“—Vaazda Nasreddin Hoca hikâyesi söylenir mi, ciddi konular konuşurken burası gülme yeri mi?”

Ama güzel, ondan söylüyoruz. Nasreddin Hoca’nın zamanındaki hükümdar Timur, gelmiş her tarafı istilâ etmiş. Nasreddin hoca Akşehir’de, güya o da Anadolu’ya gelmiş. Halbuki, tarih bakımından bunlar mümkün değil ama artık nasılsa isimlerde bir yanlışlık olmuş. Gerçekleşmiş hadise, rivayet edilirken biraz kaymıştır. Meselâ, Timur Anadolu’da değildir de, Nasreddin Hoca Horasan’dadır. Ya da

Timur değil de Cengiz istilasından sonra onun evlatlarından birisidir. Neyse mühim olan başka taraf...

Timur, istila ettiği yerdeki ahaliyi yakalıyor:

“—Gel buraya, söyle bakalım ben zàlim miyim, mazlum muyum?” diye soruyormuş.

Adam:

“—Estağfirullah efendim, siz zàlim olur musunuz, siz ağasınız, paşasınız, merhametlisiniz.” filan deyince;

“—Haydi oradan, yalancı, dalkavuk! Benimle alay mı ediyorsun? Bu kadar astım, kestim, yaktım, yıktım, hâlâ bana yağ çekiyorsun. Dövün şunu!” diyormuş; adamları onu dövüyormuş.

Yine bir başkasını yakalıyor, ona da;

“—Ben zalim miyim, mazlum muyum?” diye soruyormuş.

“—Zalim değilsin, mazlumsun.” dese, ‘dalkavuk’ diyecek, dayak

yiyecek. Denemek için “Zalimsin!” demiş o da.

“—Vay edepsiz! Ben zalim miyim?” diye onu da pataklıyor, vuruyor, dövdürüyormuş.

Gelmişler Nasreddin Hoca’ya;

“—Hocam, bu adam başımıza belâ, sokakta yakalıyor, soruyor; ‘Ben zalim miyim?’ ‘Zalimsin!’ diyeni dövüyor. ‘Zalim değilsin, mazlumsun.’ diyeni de dövüyor. ”

“—Siz beni, onun bu işleri yaptığı sokağa götürün!” demiş. Nasreddin Hoca oradan geçiyor. Hocayı da yakalamışlar.

“–Söyle bakalım, ben zalim miyim, mazlum muyum?” Hoca demiş ki;

“–Sen ne zalimsin, ne mazlumsun. Zalim biziz ki ceza olarak Allah seni bize musallat etti.” demiş.

Bu sözde de öyle demek istiyor. Bilsin ki o zalimi kendisine musallat eden Allah’tır. O zaman insan zulmedeni affeder. Zulmedeni kınayıp, bağırıp, çağırıp, tenkit edip, kavgayı daha da büyütmez.

Tabii sadece hükümdarlar zulmetmez; belki sen de zalimsin?

Zâlîm nasıl olur?

Karısına, evladına, iş ortağına zulmeden de zalim olur. Günah işleyen, nefesine zulmeder, zalim olur. Zulmün pek çok çeşidi var.

Aziz, muhterem ve sevgili kardeşlerim!

Allah bizi her türlü zulümden korusun, kurtarsın.

Fâtiha-i şerife mea’l besmele.

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

19. 10. 1996 - Söğütlü Çeşme Camii

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü